

PRESENTACIÓ

A més de ser un conjunt heterogeni de textos i de constituir un entramat de temes, motlles formals i modalitats imaginatives, els clàssics són una forma de cultura institucionalitzada. Amb la seva posició dominant a l'escola i en l'imaginari de les elits culturals, han estat decisius en la constitució de les literatures modernes i dels registres cultes dels diversos idiomes.

Davant aquest fet, Joan Maragall té una actitud ambivalent. Segons un estereotip força estès que coincideix en part amb la imatge que ell mateix es va voler crear, Maragall és un poeta indisciplinat i el seu llenguatge sorgeix dels sentiments més espontanis i de les formes més populars. Quan elogia la paraula viva i l'associa a expressions dites per un pastor català, una nena occitana i un mariner càntabre, vol abraçar l'herència del llenguatge baix, anàrquic, extraescolar, despoderat. I alhora es troba just a la cruïlla en què la cultura catalana comença a deixar enrere una existència subalterna i aspira a convertir-se en una cultura moderna entre les altres, amb les seves estratificacions lingüístiques, els seus debats públics i les seves estructures de poder. En aquest procés, la lectura i l'ús simbòlic dels clàssics hi fan un paper fonamental. També és així en el cas de poetes que, com Maragall, fan un gest anticlàssic. Dins la tradició de la recerca maragalliana, aquesta qüestió compta amb els estudis imprescindibles d'Eduard Valentí Fiol, recollits el 1973 dins el volum *Els clàssics i la literatura catalana moderna*.

En el primer article d'aquest dossier, Sergi Grau i Roser Homar se centren en l'anàlisi de *Nausica*. Els autors confronten la manera de procedir de Maragall amb la que va escollir Sòfocles per dur a l'escena aquest mateix mite. Grau i Homar, però, no es proposen fer un estudi de fonts, sinó desplegar una reflexió en termes de literatura comparada que ens faci més conscients de la singularitat de les tries maragallianes. El contrast entre Sòfocles i Maragall permet plantejar d'una manera nova una qüestió debatuda en relació amb la *Nausica* de l'un i de l'altre: la naturalesa del tràgic.

En el segon, Xavier Espluga continua la feina de Valentí en un terreny que no s'havia abordat mai de manera específica: l'empremta dels clàssics llatins en Maragall. Espluga mostra que les lectures de Maragall en aquest camp eren més àmplies del que se sol suposar i en alguna ocasió s'apartaven del cànon escolar. Sempre, però, percebem en el poeta un cert recel davant una literatura que li devia semblar massa carregada de connotacions acadèmiques o artificioses; massa propera, doncs, a les tries estètiques que en la seva poètica eren irreconciliables amb l'art autèntic.

A continuació, Jordi Cornudella estudia la dicció noble que culmina en *Nausica*. La seva contribució, partint d'una anàlisi minuciosa dels recursos prosòdics i formals de què sol fer ús Maragall, revela que les professions de fe antiformalista del poeta són més declaracions ideològiques que no pas caracteritzacions fidedignes de la seva poesia. La plenitud imaginativa de la tragèdia pòstuma de Maragall no s'entendria sense el domini d'un cert estil retòric en el bon sentit de la paraula, d'un estil que es forja a l'ombra de Goethe i d'una idea poètica de Grècia.

El dossier es clou amb una proposta de panoràmica sobre la relació de Maragall amb Goethe a partir de dues qüestions interrelacionades: la geografia imaginada del «sud clàssic» i la tensió entre forma i autenticitat. Per al poeta català, Goethe és la porta d'entrada als clàssics i a una certa idea de classicisme; alhora, li transmet la visió particular de la Mediterrània on s'ambienta *Nausica*. És en aquest paisatge d'arrel goethiana que es resol un conflicte bàsic de la poètica de Maragall: l'autenticitat s'hi manifesta finalment en una forma conscient i controlada, tant en el pla de l'argument com en el del llenguatge.

Raül Garrigasait